SUOMEN
NÄYTTELIJÄLIITTO
FINLANDS
SKÅDESPELAR-
FÖRBUND

ASIANTUNTIJALAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ EDUSKUNNALLE VUODEN 2021 TOISEKSI LISÄTALOUSARVIOKSI (HE 68/2021 VP)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteamme lausuntonamme seuraavan:

Näyttelijäliitto edustaa kattavasti **ammattinäyttelijöitä**. Jäseniä on 1970. Näyttelijäliiton n. 1350 työikäisestä jäsenestä **suurin osa eli n. 950 on freelancereita**, jotka keräävät toimeentulonsa lyhyistä työsuhteista, yrittäjinä, apurahoina tai tekijänoikeuskorvauksina sekä töiden väliin jäävää aikaa mahdollisesti myös ansiosidonnaisella. Työsuhteet ovat muutaman tunnin tai päivän/viikon pituisia keikkoja tai muutaman kuukauden kestäviä teatterivierailuja. Palkka/korvaus maksetaan vain tehdystä työajasta, kuukausi- tai tuntipalkkoja ei ole.

Freelancenäyttelijöiden bruttomenetykset tähän mennessä noin 30-40 miljoonaa, nettomenetykset arviolta noin 20 miljoonaa, näkymät synkät ainakin vuoteen 2022

Freelancenäyttelijöiden töistä suurin osa on ollut estyneenä jo 15 kuukautta ja sama jatkuu edelleen. Kriisin jälkeenkin työllistyminen tulee olemaan vaikeaa. Teattereissa on harjoiteltu valmiiksi esityksiä, joita tullaan esittämään vielä pitkään. Ne näyttelijät, jotka eivät ole mukana kyseisissä tuotannoissa joutuvat odottamaan avautuvia paikkoja ainakin vuoteen 2022. Muidenkin esiintymiskeikkojen ja -tehtävien käynnistyminen vie aikaa ainakin syksyyn 2021 tai pahimmillaan vuoden 2022 puolelle. Tulevaisuuden näkymät ovat synkät.

Toivomme, että freelancereille osoitettavan noin 65 miljoonan euron koronatuki saataisiin tällä kertaa jaettua tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Pahimmat toimeentulomenetykset ovat kohdistuneet esittävään taiteeseen ja sen freelancereihin ja varsinkin niihin esiintyviin taiteilijoihin, esim. näyttelijöihin, joilla normaalisti on mahdollisuus elättää itsensä ammatissaan. Niihin, jotka normaalioloissa eivät hae apurahoja, vaan saavat toimeentulonsa työsuhteissa ja/tai itsensätyöllistäjinä tai yrittäjinä.

Vaikka osa on saanut ansiosidonnaista, toimeentulo on romahtanut kaikilla. Kaikki eivät edes voi saada edes ansiosidonnaista, koska ovat yrittäjiä.

Kenenkään talous ei kestä nyt jo 15 kuukautta kestänyttä ja vielä hamaan tulevaisuuteen jatkuvaa normaalin toimeentulon puuttumista. Freelancereiden ahdinko on suuri.

Aikaisemmat koronatuet freelancereille on jaettu Taikesta tasasuuruisina apurahoina. Apurahaa hakiessa on pitänyt esittää työskentelysuunnitelma. Esittävän taiteen työskentely on ollut estyneenä, joten työskentelysuunnitelmien laatiminen on ollut täysin keinotekoista. Samaan aikaan apurahoja on ollut hakemassa ja jakamassa myös niitä taiteen aloja, joilla menetyksiä on ollut suhteessa merkittävästi vähemmän ja niitä taiteilijoita, jotka normaalistikin toimivat pääasiassa apurahoilla.

Taiken apurahahakemuksen edellyttämä työsuunnitelma eri erottele koronan johdosta isoja menetyksiä kohdanneita hakijoita muista hakijoista, ja tällöin kyse ei ole hallituksen esityksen mukaisesti ”covid-19-epidemian vaikutusten vähentämisestä kulttuurin ja taiteen alan henkilöille, toiminimille ja yksinyrittäjille”, vaan yleisestä kulttuuriapurahojen jakamisesta. Varsinkin, kun arvio tehdään vertaisarvioinnilla, jossa joku taiteilija arvioi toisten taiteilijoiden työsuunnitelmia subjektiivisilla perusteilla ja arvottaa niitä toisiinsa nähden sisällön perusteella henkilökohtaisten mieltymystensä mukaisesti. Koronatukien ei pitäisi olla nk. taidepoliittista arviointia ja paremmuusjärjestyksiä, vaan sillä pitäisi korvata ammattimaisten taiteilijoiden koronasta johtuvia tappioita

Koronatukina jaettavien apurahojen mitoituksen tulisi perustua nettomenetyksiin ja vertailu tulisi tehdä koronpandemiaa edeltäviin tuloihin. Tämä kohdistaisi tuet oikeudenmukaisemmin ja osoittaisi paremmin sekä ammattimaisuuden että koronarajoituksista johtuvat tulojen vähenemisen, kuin tähänastiset hakumenettelyt. Tämä voitaisiin automatisoida ja olisi kustannustehokasta ja samalla tuet kohdentuisivat aikaisempaa oikeammin.

Helsingissä 10.5.2021

SUOMEN NÄYTTELIJÄLIITTO – FINLANDS SKÅDESPELARFÖRBUND RY.

Elina Kuusikko
toiminnanjohtaja